

Den ovenfor nævnte hovedregel i stk. 2 modificeres i nogen grad i stk. 3, hvorefter de udenforstående ophavsmænd kan gøre krav på individuelt vederlag, uanset at organisationerne måtte have fastsat bestemmelser om kollektiv fordeling. Reglen er anset for nødvendig af hensyn til bestemmelserne i Bernerkonventionen. Ifølge denne konventions artikel 9, er der tillagt ophavsmændene eneret til at tillade reproduktion af deres værker på enhver måde og i enhver form alene med de undtagelser, der fremgår af artikel 9, stk. 2. Berneunionens lande kan herefter kun i visse særlige tilfælde i deres lovgivning tillade reproduktion uden samtykke af beskyttede litterære og kunstneriske værker – og kun under den forudsætning, at en sådan reproduktion ikke på skadelig måde påvirker den normale udnyttelse af værket og ikke på urimelig måde gør indgreb i ophavsmandens legitime interesser.

Da man ikke kan udelukke, at der vil kunne opstå vanskeligheder i forbindelse med fastsættelsen af det individuelle vederlags størrelse, er der givet mulighed for, at spørgsmålet indbringes for det i ophavsretslovens § 54 omtalte nævn. Herved sikres de udenforstående mod urimelige konsekvenser af kollektive ordninger, samtidig med, at proceduren formentlig vil betyde, at bagatelagte krav ikke kommer til påkendelse.

Krav om individuelt vederlag kan kun rettes mod den pågældende organisation, der således friholder brugerparten for krav på vederlag for udnyttelsen. Det påhviler rettighedshaverne selv at rejse kravet og at dokumentere den stedfundne brug. Af hensyn til organisationernes administration er det bestemt, at krav på individuelt vederlag forældes i løbet af 3 år efter udløbet af det år, i hvilket eksemplarfremsættelsen har fundet sted. Derved undgås, at organisationerne nødsages til at hensætte større beløb i en længere årrække til dækning af uanmeldte krav. Forældelsen kan afbrydes ved skriftligt påkrav, og der løber herefter en ny forældelsesfrist på 3 år.

Bestemmelsen om at udenforstående rettighedshavere altid kan vælge at gøre krav på individuelt vederlag i det i stk. 3 omhandlede tilfælde svarer til bestemmelser i de tilsvarende svenske og finske aftalicensregler og har – såvidt vides – ikke givet anledning til særlige vanskeligheder i disse lande. Specielt for udenlandske rettighedshavere vil aftalicensbestemmelsen i det hele først få reel betydning, efterhånden som det lykkes at få tilvejebragt gensidighedsaftaler mellem COPY-DAN og tilsvarende organisationer, der måtte findes eller blive dannet i andre lande.

Til nr. 2

Efter ophavsretslovens § 2 har ophavsmanden til et litterært eller kunstnerisk værk en eneret til enhver ny offentlig fremførelse af hans værk. Eneretten indebærer, at sådanne fremførelser kun må foretages med samtykke fra ophavsmanden. Under begrebet »offentlig fremførelse« falder ikke alene fremførelser ved en tilstedeværende kunstner, mekanisk gengivelse ved hjælp af højtaler o.lign., men også udsendelse af værket i radio og fjernsyn samt enhver samtidig eller tidsforskudt videreudsendelse af radio- eller fjernsynsudsendelser over kabelanlæg, forudsat at videreudsendelsen sker til en kreds, som må betegnes som offentlig. Det er især spørgsmålet om rettighedsforholdene ved den *samtidige* og *uændrede* kabelspredning af radio- og fjernsynsudsendelser, der i de senere år har været meget diskuteret i Europa, og det er dette spørgsmål, som søges løst ved den foreslåede nye licensregulering i § 22 a.

Da der ikke foreligger danske retsafgørelser på området, kan der ikke siges noget sikkert om, hvor stort et kabelanlæg efter gældende ret skal være, for at samtidig videreudsendelse af radio- eller fjernsynsudsendelser over anlægget indebærer en selvstændig ny offentlig fremførelse, som kræver samtykke fra ophavsmanden efter § 2. Kabelspredningsspørgsmålet har imidlertid som nævnt været genstand for retssager i andre vesteuropæiske lande. Retssagerne har ført til en principiel anerkendelse af ophavsmændenes ret til at autorisere samtidig viderespredning over kabelanlæg af deres radio- eller fjernsynsudsendte værker. Afgørelserne må ses på baggrund af bestemmelsen i art. 11 bis i Bernerkonventionen senest af 1971, som også er tiltrådt af Danmark. Art. 11 bis har følgende ordlyd:

»(1.) Ophavsmænd til litterære og kunstneriske værker har eneret til at tillade:

- radioudsendelse af deres værker eller overføring af disse til almenheden ved hjælp af ethvert andet middel, der tjener til trådløst at udsprede tegn, lyde eller billeder;
- enhver offentlig gengivelse med eller uden tråd af det radioudsendte værk, når denne gengivelse iværksættes af en anden organisation end den oprindelige:

(2.) Det er forbeholdt unionslandenes lovgivning at fastsætte vilkårene for udøvelsen af de i stk. 1 omhandlede rettigheder, men disse vilkår skal være strengt begrænsede til det land, der har